

Đảm bảo quyền lợi chính đáng của người tiêu dùng

NGUYỄN HOÀNG LINH

Vụ trưởng Vụ Hợp chuẩn hợp quy
Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng, Bộ KH&CN

Đó là khẳng định của các nhà quản lý khi Thông tư số 22/2013/TT-BKHCN (Thông tư 22) quy định về quản lý đo lường trong kinh doanh vàng và quản lý chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường do Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) ban hành ngày 26.9.2013 (có hiệu lực từ ngày 1.6.2014). Thông tư 22 được cho là một bước chuyển tích cực, góp phần tạo ra sự cạnh tranh lành mạnh giữa các doanh nghiệp kinh doanh vàng trang sức, mỹ nghệ, đảm bảo quyền lợi chính đáng của người tiêu dùng.



Để quản lý chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường và kiểm định phương tiện đo của các doanh nghiệp kinh doanh vàng, ngày 3.4.2012, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 24/2012/NĐ-CP về quản lý hoạt động kinh doanh vàng. Theo khoản 4 Điều 17 Nghị định này, Bộ KH&CN có trách nhiệm chủ trì, phối hợp với các cơ quan liên quan ban hành tiêu chuẩn chất lượng đối với vàng trang sức, mỹ nghệ; kiểm tra, thanh tra và quản lý chất lượng đối với vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường và kiểm định phương tiện đo lường của các doanh nghiệp kinh doanh vàng. Bộ KH&CN đã giao Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng (TCĐLCL) rà soát các tiêu chuẩn về

vàng; nghiên cứu, khảo sát thực tế chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường và việc kiểm định phương tiện đo của một số doanh nghiệp kinh doanh vàng trong nước nhằm đánh giá thực trạng sản xuất và kinh doanh vàng tại Việt Nam. Tổng cục TCĐLCL cũng tổ chức khảo sát thực tế việc quản lý, kiểm soát chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ và hoạt động quản lý đo lường của một số doanh nghiệp kinh doanh vàng tại miền Bắc và miền Nam, đồng thời nghiên cứu, rà soát hệ thống tiêu chuẩn quốc gia (TCVN) về vàng. Tổng cục đã xây dựng và trình Bộ trưởng Bộ KH&CN ban hành Thông tư số 22/2013/TT-BKHCN quy định về quản lý đo lường trong kinh doanh vàng và quản lý chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị



Hội thảo về Thông tư 22 tại Hà Nội

trường. Có thể nói, sự ra đời của văn bản quan trọng này đã góp phần tạo ra sự cạnh tranh lành mạnh giữa các doanh nghiệp kinh doanh vàng trang sức, mỹ nghệ, và đảm bảo quyền lợi chính đáng của người tiêu dùng.

Một số điểm cốt lõi trong Thông tư 22 là:

- Quy định rõ, cụ thể về việc quản lý đối với hoạt động đo lường trong nhập khẩu, xuất khẩu, sản xuất, mua, bán vàng trang sức, mỹ nghệ; kinh doanh mua, bán vàng miếng; trong hoạt động xác định hàm lượng vàng của tổ chức thử nghiệm chất lượng sản phẩm, hàng hóa được chỉ định.

- Quy định rõ, cụ thể yêu cầu chất lượng đối với vàng trang sức, mỹ nghệ; việc công bố tiêu chuẩn áp dụng và ghi nhãn; nguyên tắc lấy mẫu và phương pháp thử nghiệm xác định hàm lượng vàng phục vụ hoạt động thanh tra, kiểm tra; việc chỉ định tổ chức thử nghiệm xác định hàm lượng vàng.

- Quy định rõ trách nhiệm của doanh nghiệp, tổ chức thử nghiệm được chỉ định và các cơ quan nhà nước có liên quan.

Có thể nói, điều đầu tiên khi các doanh nghiệp vàng áp dụng Thông tư 22 chính là sự công khai, minh bạch đối với sản phẩm vàng trang sức, mỹ nghệ. Thông qua đó làm giảm và hạn chế các hành vi gian lận về đo lường và chất lượng trong kinh doanh vàng trang sức, mỹ nghệ. Tăng cường vai trò quản lý nhà nước đối với vàng trang sức, mỹ nghệ, đồng thời xác định rõ phương pháp thử nghiệm làm cơ sở để xử lý vi phạm.

Trong quá trình hướng dẫn triển khai thực hiện Thông tư 22, chúng tôi đã nhận được nhiều thắc mắc từ phía các doanh nghiệp và đã có những giải đáp, cụ thể như:

- Về hiệu lực ban hành Thông tư, nhiều doanh nghiệp cho rằng, họ không có đủ thời gian để cập nhật và chuẩn bị cho hoạt động sản xuất kinh doanh vàng của mình. Trên thực tế, Thông tư 22 được ban hành và có hiệu lực đã thể hiện quyết tâm của Đảng và Nhà nước trong việc minh bạch hóa thị trường vàng - một trong những hàng hóa luôn rất nóng và nhạy cảm. Chính vì vậy, thông thường, theo quy định của Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật, tất cả các thông tư khi được ban hành sẽ có hiệu lực sau 45 ngày kể từ ngày ký. Mặc dù Thông tư 22 được ký ban hành từ ngày 26.9.2013 nhưng ngay từ khi xây dựng, Bộ KH&CN đã tính đến thời gian cần thiết và lộ trình thích hợp để các doanh nghiệp kinh doanh vàng trang sức, mỹ nghệ có đủ thời gian để thực hiện theo các quy định mới. Do đó, hiệu lực của Thông tư 22 đã được xác định là sau khoảng 8 tháng kể từ khi ký ban hành. Sự linh động này của các nhà xây dựng luật đã thể hiện cái nhìn sâu sắc đối với thị trường vàng rất đa dạng, khó quản lý và nhận được sự ủng hộ của các cơ quan quản lý, Ngân hàng nhà nước, các bên liên quan, kể cả Hiệp hội Kinh doanh vàng.

Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy, nhiều doanh nghiệp còn hết sức thụ động trong việc triển khai các văn bản quy phạm pháp luật mới mà doanh nghiệp thuộc đối tượng điều chỉnh. Khi chuẩn bị đến thời hạn phải áp dụng theo quy định thì mới xem xét thực hiện nên bị "hoang mang" khi không hiểu rõ hoặc không đủ nguồn lực để thực hiện theo quy định. Ngược lại, rất nhiều doanh nghiệp đã chủ động trong việc triển khai thực hiện theo Thông tư mới và rất sẵn sàng cho việc thực hiện Thông tư.

- Thắc mắc thứ hai về Thông tư 22 là, Thông tư áp dụng cho tất cả sản phẩm mới, cũ trên thị trường trang sức, tạo nên sự khó khăn cho doanh nghiệp trong xử lý hàng tồn. Đây là cách hiểu không đúng của một số doanh nghiệp, bởi lẽ, trong Thông tư 22 không có khái niệm hàng tồn. Khi Thông tư có hiệu lực thì tất cả các sản phẩm vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường phải đáp ứng các yêu cầu về đo lường và chất lượng theo quy định tại

Thông tư. Khoảng thời gian 8 tháng trước khi Thông tư chính thức có hiệu lực cũng chính là khoảng thời gian để giải quyết các sản phẩm vàng trang sức, mỹ nghệ chưa đáp ứng yêu cầu. Chưa kể Nghị định số 24/2012/NĐ-CP đã có hiệu lực từ tháng 5.2012 (tức là hơn 2 năm trước đây) đã có quy định vàng trang sức, mỹ nghệ phải đóng ký mã hiệu và hàm lượng vàng trên sản phẩm, phải công bố tiêu chuẩn áp dụng.

Do vậy, có thể khẳng định rằng, chỉ những doanh nghiệp nào vẫn có tư tưởng “gian lận” về tuổi vàng thì sẽ thấy khó thực hiện hoặc không đủ thời gian để thực hiện. Mặc dù Thông tư 22 không quy định thêm bất cứ một thủ tục hành chính mới nào cho doanh nghiệp mà chỉ đơn giản là công bố đúng chất lượng sản phẩm mà mình bán cho người tiêu dùng.

Xin lưu ý rằng, trên thị trường hiện nay, quyền lựa chọn mua loại vàng nào, của cơ sở nào là quyền của người tiêu dùng. Cùng một loại vàng trang sức, mỹ nghệ có hàm lượng vàng như nhau nhưng cũng có thể có giá khác nhau vì còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố khác như: thiết kế, mẫu mã của sản phẩm, độ tinh xảo, giá trị thương hiệu của sản phẩm vàng... Tuy nhiên, dù giá có thế nào thì người tiêu dùng *vẫn phải có quyền* được mua vàng trang sức có đúng hàm lượng vàng, khối lượng vàng như nhà sản xuất đã công bố. Người tiêu dùng không thể bị móc túi khi mua vàng có hàm lượng vàng thực tế ít hơn hàm lượng vàng đã công bố. Ví dụ, nhà sản xuất công bố vàng là 18K (tương đương là 75%) nhưng thực tế mua về kiểm tra lại chỉ có 16K (tương đương 66,6%). Đây là hành vi gian lận tuổi vàng. Thông tư 22 sẽ làm giảm các hành vi gian lận này.

- Thứ ba, về vấn đề kiểm định chất lượng vàng, nhiều doanh nghiệp cho rằng hiện tại chưa có một trung tâm kiểm định độc lập được chỉ định để thực hiện việc thử nghiệm xác định hàm lượng vàng. Thông tư 22 đã quy định cụ thể yêu cầu đối với các tổ chức thử nghiệm vàng trang sức, mỹ nghệ. Theo đó, các tổ chức này phải có năng lực, trình độ, hệ thống quản lý, thiết bị, con người, điều kiện về cơ sở vật chất đáp ứng được việc thử nghiệm vàng. Bất kỳ đơn vị nào đáp ứng các quy định tại Thông tư đều có thể đăng ký để được xem xét chỉ định, không hạn chế số lượng. Hiện nay, Tổng cục TCĐLCL đã chỉ định 2 tổ chức thử nghiệm xác định hàm lượng vàng, đó là: Trung tâm Kỹ thuật TCĐLCL 1 (tại Hà Nội)

và Trung tâm Kỹ thuật TCĐLCL 3 (tại TP Hồ Chí Minh) và đang tiếp tục xem xét một số hồ sơ đăng ký chỉ định thử nghiệm xác định hàm lượng vàng của tổ chức thử nghiệm để tiếp tục chỉ định trong thời gian tới. Danh sách các tổ chức thử nghiệm xác định hàm lượng vàng được chỉ định sẽ được công bố công khai trên trang thông tin điện tử của Tổng cục TCĐLCL.

Ngoài ra, Bộ KH&CN đã giao việc thanh tra, kiểm tra vàng trang sức, mỹ nghệ như sau:

Về kiểm tra, giao cho Chi cục TCĐLCL các tỉnh/thành phố thực hiện việc kiểm tra nhà nước về đo lường trong hoạt động kinh doanh vàng và chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên địa bàn địa phương theo quy định tại Thông tư này và các quy định của pháp luật khác có liên quan; phối hợp với cơ quan nhà nước có thẩm quyền trong việc kiểm tra về đo lường, chất lượng trong hoạt động kinh doanh vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên thị trường địa phương theo quy định tại Thông tư này và các quy định của pháp luật khác có liên quan.

Về thanh tra, giao cho thanh tra Sở KH&CN các tỉnh/thành phố chủ trì, phối hợp với các cơ quan, đơn vị liên quan thực hiện thanh tra nhà nước về đo lường trong hoạt động kinh doanh vàng và chất lượng vàng trang sức, mỹ nghệ lưu thông trên địa bàn địa phương theo quy định tại Thông tư 22 và các quy định của pháp luật khác có liên quan.

Tóm lại, bên cạnh một số doanh nghiệp có uy tín, chủ động thực thi các quy định tại Thông tư 22 thì vẫn còn nhiều doanh nghiệp chưa thực hiện hoặc chỉ thực hiện theo kiểu đối phó, thụ động. Vẫn biết rằng, khi một văn bản mới được ban hành (nhất là liên quan đến các hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp) cần một khoảng thời gian nhất định để doanh nghiệp thích nghi. Nhưng, bên cạnh việc phổ biến, tuyên truyền của các cơ quan quản lý, các cơ quan thông tấn báo chí, các doanh nghiệp cần chủ động tìm hiểu và điều chỉnh hoạt động của mình theo đúng quy định của pháp luật. Trong quá trình thực hiện, nếu có bất kỳ vướng mắc nào, chúng tôi sẽ sẵn sàng phối hợp cùng doanh nghiệp giải quyết theo đúng các quy định của pháp luật.